

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: Žárlivost u heterosexuálních mužů a žen v pozdní dospělosti

Autor: Bc. Magdalena Šilarová

Oponent: Mgr. Kateřina Potyszová

Diplomová práce se zaměřuje na prozkoumání prožívání žárlivosti, zkušeností s ní a názory na ní z perspektivy heterosexuálních mužů a žen v pozdní dospělosti, a to v kontextu evoluční psychologie. Práce se skládá z teoretické a empirické části, kde autorka k výzkumu volí kombinaci kvalitativní a kvantitativní metody sběru dat, což považuji za velmi zajímavé, zvláště v této oblasti studia. Téma žárlivosti je v poslední době velmi oblíbené a často studované, ovšem často se výzkumy zaměřují na prožívání žárlivosti u populace v reprodukčním věku a většinou autoři staví na kvantitativní metodě sběru dat. Za inovativní v této práci považuji zaprvé výběr vzorku, tedy populaci v post-reprodukčním období, a dále taktéž kombinaci způsobu sběru dat.

V teoretické části se autorka věnuje nejdříve různým definicím pojmu žárlivost a dále několika typologiím partnerské žárlivosti, včetně evolučnímu vysvětlení dělení žárlivosti na sexuální a emoční. Dále se autorka taktéž věnuje alternativním vysvětlením prožívání žárlivosti z pohledu například sociokulturní či biosociální teorie, nebo hypotézy dvojího standardu či kognitivní adaptace. Dále se věnuje faktorům ovlivňujících žárlivost, které dělí do tří podkapitol, a to faktory osobností a sociodemografické, zkušenosti z předchozích vztahů a situační faktory. Podobně pak postupuje v druhé kapitole zabývající se partnerskou nevěrou, tedy nastiňuje několik různých definic, typologií a dále faktorů ovlivňující nevěru, konkrétně individuální a vztahové faktory. Ve třetí kapitole autorka představuje životní období pozdní dospělosti, biologické a kognitivní změny s ním spojené a dále se zabývá oblastí partnerství a sexuality v tomto období.

Teoretická část na sebe hezky navazuje, je čtivá a vše, co autorka v textu uvádí, považuji za relevantní. Jediné, co bych autorce vytkla je sekce v části zabývající se výzkumy na žárlivost v post-reprodukčním věku, kde zmiňuje dva výzkumy, Shackelford et al. (2004) a Visser et al. (2020). Z výsledku popsanych studií vyplývá, že ve studii z roku 2004 se ukázalo, že starší ženy by byly sexuální nevěrou znepokojeny více než mladší ženy v reprodukčním věku. Výsledky druhé studie z roku 2020 mluví o větším rozrušení emoční nevěrou u osob v post reprodukčním věku. Není mi z popisu jasné, zda druhá zmiňovaná studie taktéž pracovala s porovnáním reprodukční a post-reprodukční kategorie, či pouze porovnávala muže a ženy v post-reprodukčním období. Vzhledem k tomu, že existuje málo studií na této populaci bych považovala za vhodné lépe rozvinout metodologii těchto studií.

Empirická část nejdříve představuje cíle výzkumu a hypotézy a poté je rozdělena na nejdříve kvalitativní a poté kvantitativní část. V kvalitativní části se autorce podařilo získat celkem 16 respondentů (10 žen, 6 mužů) a pracuje zde s metodou kategorické analýzy a otevřeným kódováním. Kostru rozhovoru autorka nevytvářela, nicméně navazovala na širší studii žárlivosti, která pod záštitou FHS UK probíhá a současná podoba rozhovorů byla obohacena o otázky zaměřující se na danou cílovou skupinu. Z textu implicitně vyplývá, že rozhovory byly vedeny vícero výzkumníky, není však zde dobře objasněno kým, či kolik rozhovorů vedla sama autorka. Po představení popisu vzorku autorka přechází k uvedením jednotlivých rozhovorů,

což už však vypadá jako samotné kvalitativní analýzy, poněvadž autorka zde představuje, jak definice žárlivosti dle respondentů, tak jejich vnímání žárlivosti v pozitivním/ negativním smyslu. Autorka přistupuje k analýzám všech pěti bloků rozhovoru a dokresluje analýzy vždy výpověďmi respondentů. Této části by prospěla lepší grafická struktura a poté držení zvolené grafické struktury (např. kurzívy a zvýraznění kódu, které autorka nepoužívá vždy, členění odstavců, oddělení odstavců alespoň pro analýzy mužů a žen), a to pro lepší orientaci v textu. V začátku analýz by bylo taktéž dobré uvést přehledovou tabulku získaných kódů, se kterými autorka v jednotlivých kategoriích pracuje. Výsledky kvalitativní části poukazují na klesající tendenci prožívání žárlivosti s vyšším věkem, a to u obou pohlaví s tím, že ženy uvedly znatelnější podněty sexuální a emoční žárlivosti v současném vztahu.

V druhé, kvantitativní části, pracuje s celkovým počtem 111 respondentů (65 žen, 46 mužů) a pro své analýzy používá parametrické i neparametrické statistické testy. Výsledky poukázaly na signifikantní rozdíl v prožívané behaviorální, reaktivní, majetnické a emoční žárlivosti mezi muži a ženami s tím, že ženy vykazovaly vždy vyšší míru žárlivosti.

Celá práce čítá celkem 69 stran textu a autorka v ní pracuje s více než 120 zdroji primární a sekundární literatury. Autorku chválím za kvalitativní analýzu rozhovorů pohledem dělení žárlivosti dle Buunka (reaktivní, majetnickou a úzkostnou) a taktéž za volbu různých dotazníků měřící žárlivost v kvantitativní části. Diskuse, kterou na závěr představuje je velmi povedená a propojuje v ní jak výsledky kvantitativní, tak kvalitativní části s teoretickým ukotvením. Na závěr uvádí nejen limity, ale taktéž návrhy dalších možných studií.

V rámci obhajoby bych byla ráda, kdyby se autorka vyjádřila k následujícímu:

1. Autorka popisuje v alternativních vysvětleních žárlivosti, že několik studií upozorňuje na fakt, že v západní kultuře je na sexuální nevěru ženy nahlíženo jako na nevěru „obou“ typů, tedy sexuální a emoční zároveň, a to z toho důvodu, že se předpokládá, že ženy se nedopouštějí sexuálních kontaktů bez emočního zapojení. Dva výzkumy, které autorka představuje jsou ovšem staré cca 25 let, jeden 15 let. Zajímalo by mě, zda autorka zná novější studie vycházející z této premise a případně jaký je její názor na tento pohled?
2. V textu se objevuje informace, že sbíraný vzorek respondentů byl ve věkovém rozmezí 45-65 let (např. na straně 41), což by souviselo s popisovaným obdobím pozdní dospělosti, nicméně místy je uvedeno, že věkové rozmezí bylo 50-65 let (např. strana 44). Proším autorku o objasnění, o jaké rozmezí se jednalo a v případě, že hranice byla 50-65, proč se autorka odchýlila od definice pozdní dospělosti 45-65 let.
3. Zajímalo by mě, jaké bylo pro autorku vést rozhovory s věkově starší populací, zda se na vedení rozhovorů nějak připravovala a zda se setkala s někým, kdo odmítal spolupracovat?
4. V jedné z výpovědí respondentů je ponecháno křestní jméno muže. Chci se zeptat, zda autorka jméno měnila tak, aby nebylo dohledatelné, o koho se jedná.
5. Ve výzkumném souboru se objevují jedinci s mladším partnerem, který je v reprodukčním věku. Autorka je ve vzorku ponechává, poněvadž se nejednalo o podmínku. Přesto by mě zajímalo, zda si myslí, že výsledky tím mohou být ovlivněny, zvláště pak dělení sexuální a emoční žárlivosti.

I přes výše uvedené nedostatky práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně – velmi dobře v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze, 20.8.2021

Mgr. Kateřina Potyszová